Koulujen loppu

Fernest Rosty

Lähes miljoona perus- ja ammattikoululaista sekä lukiolaista juhli vastikään koulujen loppua ja kesän mittaisen vapauden alkua. Alituiseen työn tekemiseen ja kuluttamiseen perustuvassa yhteiskunnassa loma on kuitenkin poikkeustila – saamme vain vetää hetken henkeä uurastuksemme *lomassa.*

lapsien raiskatut itsetunnot oppiarvoilla lääkitään
omatunnot opetetaan nurkassa häpeämällä peseytymään
kaiken takana on lego-ego-laivan robottikapteeni
joka vanhoja komponenttejaan tuskin huoltaa
-Don Huonot: Kapteeni Koulukammo

Loma? Huijausta!

Lähes miljoona perus- ja ammattikoululaista sekä lukiolaista juhli vastikään koulujen loppua ja kesän mittaisen vapauden alkua. Alituiseen työn tekemiseen ja kuluttamiseen perustuvassa yhteiskunnassa loma on kuitenkin poikkeustila – saamme vain vetää hetken henkeä uurastuksemme lomassa. Prosessi, jossa lomista tulee vähitellen luonnollinen osa elämäämme; jonka seurauksena alamme pitää normaalina elämän jakamista loputtomaan työhön ja sitä tauottaviin lomiin, on suuren luokan *huijaus.* Kyseessä on eräänlainen pehmeä lasku työn orjuuteen, jonka aikana meihin kohdistettuja vaatimuksia kiristetään vähitellen kymmenen tai viidentoista vuoden ajan niin, ettemme missään vaiheessa oikeastaan huomaa, että olemme lopulta joutuneet kokonaan luopumaan vapaudestamme.

Varhain, kun emme vielä olleet kunnolla sisäistäneet kellojen, lukujärjestysten ja kalenterien rytmittämää ajan kulkua, kun elimme vielä tässä hetkessä, tuntui loma alkaessaan loputtomalta, ja jokainen lomapäivä oli oma seikkailunsa. Myöhemmin loma alkoi kadottaa vähitellen hohtoaan. Ensin lomat alkoivat tuntua lyhyemmiltä, koska aloimme hahmottaa ajan eri tavalla: jo loman alkaessa tiesimme sen pian loppuvan. Jossain vaiheessa lomat alkoivat ikään kuin karata käsistä – ”siinäkö se nyt oli?” Nyt, kun tiedämme olevamme lomalla, tiedämme jo valmiiksi että tuo loma loppuu aikanaan, että tuo loma on vain pieni rakonen opettajien määräämän puuduttavan pakkotyön keskellä. Hieman myöhemmin meiltä aletaan edellyttää kesätöiden tekemistä. Aluksi vain pari viikkoa kesässä, joitain vuosia myöhemmin kuukauden verran tai enemmänkin. Työelämään tai jatko-opintoihin siirtyessämme lomaa jää enää ehkä pari viikkoa, ja sitäkään emme luultavasti enää osaa elää suorittamatta.

Koulut – kuinka oppia elämään diktatuurissa

Aikuiset länsimaissa ovat rakentaneet laitosmaailman, maailman jossa kaikki joutuvat elämään suuren osan elämästään laitoksissa. Koulu on luonnollisesti se pakkolaitos, jossa mieliimme iskostetaan loman ja työn kahtiajaon normaalius – ja paljon muuta valheellista paskaa. Koulussa meitä aletaan toden teolla valmistamaan osaamme tässä laitosmaailmassa. Jokainen meistä on joutunut kouluun lapsena, niin pienenä ettei meillä ole ollut mahdollisuutta valita toisin – emmekä ole osanneet epäillä pahinta, vaikka joskus ehkä olemmekin ”käyttäytyneet huonosti”: kapinoineet opettajien ja muiden paskantärkeiden aikuisten holhousta, käskyjä, mielivaltaa ja väkivaltaa vastaan. Meidät on erotettu perheistämme, naapureistamme, lempipaikoistamme ja leikkipaikoistamme pakolla. Vanhempiemme on ollut pakko antaa meidät pois poliisiväkivallan ja vankeuden, tai vähintään lapsen kidnappaamisen (”pakkohuostaanoton”) uhan edessä.

Eivätkä koululaitoksessa aikanaan ohjelmoidut vanhempamme ehkä muuta osaisi ajatellakaan: he pitävät *velvollisuutenaan ja vapautenaan* tehdä Työtä omissa eristetyissä laitoksissaan, ja siksi heille on aivan normaalia ja luonnollista antaa lapsensa pakkolaitokseen ohjelmoitavaksi. Niinpä me vietämme ainakin yhdeksän vuotta massiivisissa, steriileissä, epäystävällisissä laitosrakennuksissa. Näissä laitoksissa meitä koulutetaan erilaisten rangaistusten uhalla istumaan hiljaa paikallaan, tottelemaan käskyjä ehdoitta, ja ennen kaikkea pelkäämään mitä voisikaan tapahtua jos koskaan sattuisimme harhaantumaan ulos ovesta, pienen vankilamme seinien ja pihan rajojen ulkopuolelle, valvojiemme tarkkaavaisten silmien tavoittamattomiin.

Jatkuvin ja syvin opetus jonka koulusta saamme on vapauden vastakohta. Koulu kontrolloi jatkuvasti ajankäyttöämme, käyttäytymistämme, lukemisiamme ja hyvin pitkälle myös ajatteluamme. Koulussa emme voi kontrolloida omaa elämäämme. Kokemus ja tekemällä oppiminen on paras ja tehokkain oppimisen tapa – ja koulun antama kokemus opettaa meitä päivästä toiseen, vuosien ajan, elämään työn ja talouden *diktatuurissa*. Koulussa kirja suljetaan kun kello soi. Koulussa ei puhuta ilman lupaa. Olemme syyllisiä kunnes toisin todistetaan – ja kuka todistaa syyttömyytemme? Kuuden tunnin ajan joka päivä meille sanotaan mitä meidän pitää oppia, miten meidän pitää oppia ajattelemaan. Jos opettaja käskee istumaan suorassa ja kuuntelemaan, on parasta suoristaa selkä ja yrittää saada ajatus pois Pinjasta tai Petestä, tai näytelmästä jota olen kirjoittamassa. Koulussa opimme vähintään yhdeksän vuoden ajan olemaan määrätyssä paikassa määrättynä aikana tekemässä määrättyjä asioita. Meidät ohjelmoidaan niin, että kun herätyskello soi sadoissa tuhansissa kodeissa samaan aikaan, ihmiset nousevat kuin robotit ja alkavat suorittaa määrättyjä tehtäviään. Koulussa opitaan toimaan kellon rytmissä: 45min-15min-45min-15min . . . vähintään yhdeksän vuotta päivästä toiseen. Muistammeko enää sitä aikaa kun kellot eivät merkinneet meille mitään?

Meiltä viedään kyky tehdä omia valintoja. Alistumme meitä väheksyvien aikuisten sääntöihin. Meitä opetetaan olemaan epävarmoja ja pelokkaita, meitä opetetaan väheksymään itseämme. Koulussa me emme tiedä mitään, ja opettaja tietää kaiken – niin meille väitetään, niin meistä alkaa tuntua ja niin alamme vähitellen uskoa. Jos meistä on joskus lapsena leikkiessä tuntunut siltä, että kaikki on mahdollista, että kaikki on kiinni meistä itsestämme ja yhteisistä päätöksistämme, rajana vain mielikuvitus, niin koulussa meiltä viedään tämä vapaus. Meistä tulee koneen osia, sen voitelijoita, käyttäjiä, ohjelmoijia, huoltajia… meistä ohjelmoidaan *robotteja*. Emme opi mitään elämisen ja elämän säilyttämisen kannalta tärkeää, opimme vain yhteiskunta-koneen käyttämiseen liittyviä turhia taitoja. Opimme kilpailemaan, opimme pitämään järkeä ainoana tärkeänä asiana ja unohdamme intuition, tunteet, leikin, lemmen, mielikuvituksen.

Kun meiltä on riistetty luottamus itseemme, alamme uskoa *kohtaloon*, siihen että meitä mahtavammat voimat (opettajat, rehtori, hallitus, markkinat, EU…) ohjaavat elämäämme niin ettem-

me voi siihen itse vaikuttaa. Kuvittelemme, että meillä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin sopeutua näiden suurten ja meille usein tuntemattomien voimien tahtoon – saatamme jopa uskoa kouluttajiemme todella tietävän meitä itseämme paremmin mikä elämässä on tärkeää. Opimme *itse* pitämään itsemme *kurissa* niin että jossain vaiheessa ei enää ulkopuolista kurinpitäjää tarvita. Siinä vaiheessa kun emme enää osaa kuvitella elämää laitosten ulkopuolella, vaan vapaaehtoisesti hankkiudumme koulu- ja työlaitoksiin, olemme ”kypsiä aikuisia”.

Aikuisuuden valta

Valta on meille kaikille tuttua – joudumme kosketuksiin sen kanssa jo pienenä. Maailma jossa elämme on aikuisten maailma – aikuisten rakentama, aikuisia varten rakennettu. Heillä on kaikki valta päättää mikä on tärkeää, mikä on oikein ja miten asiat pitää järjestää. Meidän ei-aikuisten (lasten, teinien, ”keskenkasvuisten”, ”epäkypsien”, ”lapsellisten”, kenties ”hieman yksinkertaisten”) osana tässä maailmassa on totella. Vain Järkevien Aikuisten tahdolla on merkitystä, eikä heidän tarvitse kuunnella meidän mielipidettämme mistään.

Pehmein ja samalla salakavalin vallan muoto on holhoaminen. Holhoavan vallankäytön tärkeimpiä keinoja ovat suostuttelu, valehtelu ja lahjominen. Holhoavat aikuiset väittävät tietävänsä meitä paremmin mikä on meille parasta, jotkut heistä saattavat jopa väittää tietävänsä meitä paremmin miltä meistä ”todella” tuntuu. Tällä verukkeella meidän oma tahtomme tehdään tyhjäksi; sillä mitä me haluamme ei loppujen lopuksi ole mitään arvoa, koska aikuisten mielestä emme oikeasti tiedä mitään. Kun kapinoimme tärkeileviä aikuisia vastaan, nousee esille vallan kovempi muoto: käskyvalta. Käskyvalta puolestaan perustuu aikuisten vallan äärimmäisimpään ja vakavimpaan muotoon: väkivaltaan ja sillä uhkaamiseen. Koska aikuiset ovat yksinkertaisesti isompia ja vahvempia, he voivat pakottaa kapinoivan, vallattoman ei-aikuisen ihmisen tahtoonsa silkalla voimalla. Viime kädessä heidän turvanaan on valtion aseistettu voima – kaikki maailman aseethan ovat käytännössä aikuisten käytössä.

Opimme itse käyttämään valtaa siinä vaiheessa, kun alamme huomata, että ei-aikuisena meillä ei ole mitään sanottavaa maailman kulkuun. Alamme vähitellen pitää aikuisia sortajia ja heidän ”sivistynyttä” tapaansa toimia esikuvanamme – ihanteellisen, ”oikean” ihmisen mallina – ja lapsuutta jonain halveksuttavana, jonain josta täytyy päästä nopeasti eroon. Alamme väheksyä itseämme koska alamme uskoa aikuisten sortajien mielipiteisiin meistä itsestämme, alamme uskoa todella olevamme lapsina juuri niin tietämättömiä ja arvottomia kuin he väittävät. Väheksymme itseämme koska uskomme aikuisten mielipiteeseen itsestämme, ja siksi luulemme vapautuvamme sorrosta tulemalla itse sortajiemme kaltaisiksi: järkeviksi aikuisiksi.

Alamme siis palavasti odottaa aikuistumistamme, ja niin meistä sorretuista alkaa vähitellen tulla uusia sortajia: hieman vanhemmat meistä alkavat kiusata ja väheksyä pienempiään, alamme käskyttämään nuorempiamme, ja myötäilemään aikuisia sortajia heidän komennellessa pikkusiskoa tai -veljeä. Puhumattakaan kaikkien erilaisten kiusaamisesta, ulkonäön, vaatteiden, erilaisten ”vikojen” tai halujen perusteella. Pahimmillaan aikuisilta opittu vallankäyttö näkyy väkivaltana myös meidän ei-aikuisten (tai wanna-be-aikuisten) kesken.

Ja niin vallan kierre jatkuu. Jollemme itse ota elämäämme takaisin itsellemme, meistä sorretuista lapsista kasvaa ajan myötä sortavia aikuisia. Mutta vaikka lapsuudestaan eroon päässyt uusi aikuinen luulee pääsevänsä eroon myös alistetusta asemastaan, niin vapaus ei loppujen lopuksi ole lisääntynyt lainkaan. Sortovalta säilyy ja jatkuu. Tulee vain uusia sortajia (aikuisia) ja uusia sorrettuja (lapsia). Kaiken lisäksi aikuinenkin joutuu huomaamaan ettei olekaan vapaa. Aikuiset ovat roolinsa vankeja samalla tavalla kuin lapsetkin. Aikuisilta on kielletty leikkiminen. Ajatelkaa: jos aikuinen nainen tai mies juoksee iloiten pääkadulla, häntä pidetään omituisena!

Aikuisten odotetaan käyttäytyvän jatkuvasti ”sivistyneesti”, heidän pitää olla ”järkeviä” ja ”tehokkaita”. Ja tietenkin heidän pitää suhtautua lapsiin ylimielisesti, holhoavasti ja määräilevästi. Aikuisen rooli on määräillä ja suhtautua kielteisesti kaikkiin lasten omiin aloitteisiin vaikka siihen ei olisi mitään syytä. Kuten sanottua, aikuinen on oikeassa pelkästään siitä syystä, että hän on aikuinen – hänen ei tarvitse kuunnella lapsen tahtoa tai perusteluja.

Vallan kumoaminen ja vapaus?

Jotta aikuiset sortajat – jotka ovat jokaisessa koulussa vähemmistönä oppilaisiin nähden – voisivat pysyä vallassa, heidän täytyy pitää koululaiset jakaantuneina. Koululaisten yhtenäisyys ja toistensa auttaminen, samoin kuin tietoisuus omasta alistetusta asemasta, uhkaisi opettajien valtaa. Siksi meidät pakotetaan kilpailemaan, meidät jaetaan numeroiden avulla hyviin ja huonoihin ihmisiin. Toiset meistä joutuvat opettajien suosikeiksi ja toiset puolestaan silmätikuiksi. Toinen tärkeä keino jolla aikuiset pitävät meidät jakautuneina toisiamme vastaan, on erilaisten jengien luominen. Ketkä myyvät meille televisiossa erilaisia idoleita, erilaisia alakulttuureja, erilaisia musiikkityylejä ja niihin liittyviä pukeutumistyylejä, elleivät aikuiset? Kenen etua palvelee se, että hopparit ja hevarit ovat toistensa kurkussa, ja molemmat yhdessä mustalaislasten tai ”lapsellisten” narunhyppääjien kimpussa? Sen sijaan että yhdessä kamppailisimme aikuisia sortajiamme ja kouluja vastaan, meidät asetetaan näin toisiamme vastaan – eikä tämä ole sattumaa.

Ainoa todellinen tie vapauteen on aikuisten vallan kumoaminen, ja vain lapset itse voivat tämän lopulta tehdä. Lapset voivat kuitenkin saada apua monilta sellaisilta aikuisilta jotka itse haluavat vapautua aikuisuuden kahleista: aikuisilta jotka haluavat juosta, tanssia, laulaa, leikkiä ja iloita vapaasti ilman että heitä pidettäisi vinksahtaneinta. Aikuisilta jotka haluaisivat kohdata lapset tasavertaisina ihmisinä, ilman tarvetta holhota, määräillä ja kurittaa. Aikuisten vallan kumoaminen ei tarkoita että kaikki valta pitäisi siirtää lapsille. Se merkitsee sitä, että lopetetaan ihmisten hierarkkinen jakaminen aikuisiin ja lapsiin; aletaan kohdata ihmiset ennen kaikkea ihmisinä joilla on omat tunteet ja oma tahto, iästä riippumatta.

Suurin este vapaudelle on vapauden pelko. Me pelkäämme vapautta, koska olemme sisäistäneet aikuisten meistä luoman käsityksen ja oppineet pitämään heidän ohjeitaan oikeina. Nykyinen, vanha ja tuttu elämä tuntuu turvalliselta ja vaarattomalta meille itsellemme ja kavereillemme, vaikka se onkin alistettua elämää. Meidän on voitettava halu pysytellä entisessä. Meidän on voitettava sisäinen sortajamme, sisäinen aikuisemme. Meidän on hylättävä aikuisten luoma käsitys itsestämme ja heidän antama malli ”hyvästä” ihmisyydestä. On luovuttava siitä harhaluulosta että aikuisuus, sivistyneisyys, tottelevaisuus ja kohtelias käyttäytyminen olisi vapautta. Vapautuminen on mahdollista vain asettamalla itsensä vaaralle alttiiksi.

Koska olemme aina, aivan pienestä pitäen, olleet holhouksen ja käskyvallan alaisia, tämä voi tuntua melkein mahdottomalta. Mutta jos haluamme vapautua, meidän on pakko uskaltaa. Eikä liikkeelle tarvitse lähtee kovin suurista asioista. Nauru ja leikki on pahinta myrkkyä tosikkomaisille ja komenteleville aikuisille. Voimme olla tottelemattomia, tehdä koulupäivistä leikkiä, hassutella opettajien kustannuksella, ja tietenkin voimme joukolla karata koulusta, kieltäytyä palaamasta sinne.

Pelon ja vaikeuden voittamiseksi on tärkeää että kukaan ei jää yksin. Yksin kukaan meistä ei voi kovin pitkään uhmata aikuisen valtaa. Siksi meidän on toimittava yhdessä. Jos opettaja tai rehtori yrittää nimetä yhden syyllisen tai muutamia, voimme kaikki tunnustautua syyllisiksi. Jos rehtori kutsuu yhden meistä puhutteluun, menemme kaikki yhdessä. Sen sijaan että luokat kilpailisivat keskenään, ja suostuisivat kuuliaisesti pysyttelemään omissa luokissaan, ne voivat tehdä yhteistyötä matkalla kohti koulukapinaa. Kaikkien meidän vapautta janoavien on pidettävä

toistemme puolta sortajiamme vastaan sen sijaan että olisimme toistemme kimpussa kiusaten ja arvostellen.

Lintsaaminen ja koulukarkuruus on oman elämän ottamista takaisin itselleen. Me lintsaajat ja karkurit, me jotka hylkäämme koulut ja työpaikat, me kieltäydymme hyväksymästä lohdutonta tulevaisuutta, jossa kohtalomme olisi sama kuin omien vanhempiemme kohtalo on ollut. Me kieltäydymme hyväksymästä Megakoneen meille tarjoamaa roolia uupuneina, kiireisinä, stressaantuneina jatkuvan työn tekijöinä, tyhjän viihteen ja tavaroiden onnettomina massakuluttajina tai syrjäytyneinä ja alkoholisoituneina työttöminä. Emme halua olla osa tätä Megakonetta, jonka toiminta perustuu jatkuvaan sotaan, alistamiseen, luonnon ja elämän tuhoamiseen ja köyhdyttämiseen, mielikuvituksen ja leikin kieltämiseen. Kieltäydymme alistumasta ohjelmoitavaksi. Me haluamme jälleen itse elää vapaasti omaa elämäämme yhdessä toistemme kanssa, haluamme elää sovussa niin ettei kukaan anna käskyjä eikä kukaan ota käskyjä vastaan.

Tämä voisi olla viimeinen lomamme.

-Fernest Rosty

***

Olen kiitollisuudenvelassa seuraaville teksteille ja niiden kirjoittajille:

- Matt Hern: The Promise of Deschooling
- ”Youth Liberation: Burn the Schools, Destroy the Media” (Green Anarchy #13 / kesä 2003, sivu 1.)
- Paulo Freire: Sorrettujen pedagogiikka

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

Fernest Rosty
Koulujen loppu

Haettu 5.7.2012 osoitteesta: http://takku.net/article.php/20050614172647936

fi.theanarchistlibrary.org